

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav pro dějiny umění

Posudek bakalářské práce

Jana Pavlová

Česká postmoderní architektura bankovních domů a spořitelen po roce 1989 do konce 20. století.

Praha 2012

Dějiny umění období nepříliš vzdálených, případně těch, které jsme zcela osobně (a osobitě) zažili vytvářejí specifickou skupinu.

Jana Pavlová si vybrala právě takové téma věnované tolik diskutované postmoderně. Současně se ale dostala do složité situace, protože diskuse je doposud aktuálně žhavá, většinou úzce osobní a skupinově zaměřená, což je jasné již pro to, že nemáme prozatím dostatečný odstup.

Práci dokonale vymezuje delší nápis, který je již jakousi minimální anotací. Zvolená etapa je jasná nejen z hlediska osobitosti a souboru shodných znaků architektonického výrazu, ale také z hlediska funkce objektů. Banky a spořitelny jsou opravdu znakovou architekturou ranějších 90. let. Tyto mnohdy opulentní objekty ale po období „divoké privatizace“ někdy měnily majitele, který nejednou zkrachoval. Objekty se od té doby i vícenásobně proměňovaly, jak ukazuje pozoruhodný osud domů na náměstí v Domažlicích. Jeviště následujícího příběhu je tak vymezeno velice dobře.

Práce tohoto druhu se často potýkají s nedostatkem teoretické roviny zpracování. I zde ale autorka splnila možná i překročila očekávání. Po citaci řady relevantních prací se sama pokusila o určité obecnější definice a kvalifikaci objektů. Samozřejmě vycházela z jednoho možného pohledu svázaného v tomto případě postmoderní estetikou (ať již toto označení znamená cokoli). Velice dobře započala svoji práci v průzkumu děl z 80. let minulého století, protože v době nenápadného, ale

o to z našeho pohledu jasnějšího rozpadu politického systému vznikaly stavby až nečekaně zajímavé a provázané s děním ve světě. Pro naši dobu je ale naopak příznačné, jak o nich ale stále málo víme, jak jejich významu neodpovídá adekvátní zapojení do dějin architektury (Brixova díla apod.).

Na postmoderním umění nyní spočívá jakýsi subjektivní závoj rozpaků až nechutě. Jedním z autorčiných zásadních přínosů bylo zjištění, že samotní tvůrci o postmoderně neradi hovoří, jakoby se za ni snad styděli. Doba aktuálního vývoje tohoto pojetí u nás byla přehlušena jinými výrazovými prostředky a nyní se již na tuto dobu díváme jako na nedávno uzavřené historické období. Ve zvoleném období šlo navíc o doznívání postmoderny, což autorka rovněž přesvědčivě dokládá. Právě v takovýchto případech většinou převažují slova odsudků, někdy přímo pohrdání, což je již obecně zažitý kolorit.

Z řady možných pohledů je pozoruhodná kapitola o „pokleslé“ postmoderní linii. Zajímavá a inspirující je dále stať konfrontující postmoderní tvorbu s dalším pomoderním stylem, s neo-modernou, kde je absurdnost zakleta již do názvu. Maně se mi zde nabízí srovnání uváděné pro renesanční tvorbu. Italové hovořili o „krásném starém moderním umění“ („buona alta maniera moderna“), což s chutí citují právě postmoderně zaměřeni autoři.

Právě díky postmodernímu vidění se může stát tvorba, která v duchu bojovně naladěných 20.-30. let 20. století tak opovrhovala historií, základem historického návratu a potřeby citací. To v našem prostředí dokládá dnes zcela jinak hodnocený atelier SIAL. Zde vidím určitý problém definice postmodernismu a jeho konfrontaci a uměním pomoderním, případně s uvedenou neo-modernou. Tady by stálo za pokus situaci jasněji rozlišit.

Po řadě obecnějších úvah, které často ústí do jasně formulovaných pohledů názorů, či kritérií, následuje rozbor uvedených bankovních objektů, kde určitý objekt je vždy zástupcem určité skupiny. Skupiny i zvolené stavby jsou vybrány odpovědně, dobře charakterizují určitou linii tvorby, či propojený výraz skupiny objektů.

Naprosto integrální součástí práce je obsáhlá obrazová a plánová příloha, která umožňuje jasnou představu o jednotlivých stavbách i teoretických závěrech obsažených v textu.

Práce je velice vospělá, dobře formulovaná. Ze zájmu o určitou skupiny objektů zde vykrytalizoval pozoruhodně zralý pokus ocelkového náhledu na danou

dobu. Samozřejmě, díky výběru prozatím v naší uměnovědě značně „neusazeného“ tématu lze o množství soudů i bouřlivě diskutovat. To už ale ponechám těm obeznámenějším.

K metodologické rovině bych chtěl ještě dodat jednu významnou skutečnost. Autorka při práci využila jedinečnou možnost. Nečerpala proto „pouze“ z knih, teoretických článků i statí v architektonicky zaměřených časopisech. Navázala cenný kontakt s řadou autorů, což práci výrazně posunulo. Získány tak byly neocenitelné osobní pohledy tvůrců – aktivních účastníků doplněné o materiály z osobních archivů, které jindy tak bolestivě postrádáme. I když by se následný pohled na hodnocení této doposud rozporuplně cítěné doby podstatněji posunul, tato neobyčejně cenná složka práce je stále platná.

Kvalitní a inspirující práci velice rád navrhuji k obhajobě.

V Praze, srpen 2012

Ing. Petr Macek, PhD.